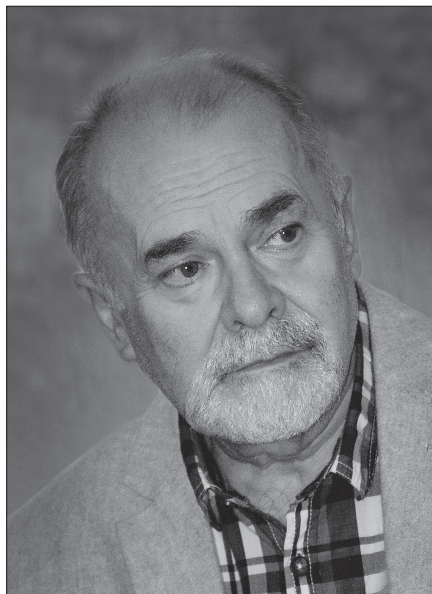

<https://doi.org/10.18778/1644-857X.20.01.16>

Grzegorz Sztabiński (1946–2020)

W dniu 13 listopada 2020 r. w wieku 74 lat zmarł prof. Grzegorz Sztabiński¹. W swojej działalności naukowej skupiał się na zagadnieniach z zakresu współczesnej estetyki, metodologii badań nad sztuką, a także na licznych problemach dotyczących współczesnej twórczości artystycznej. Tak zdefiniowany krąg zainteresowań teoretyczno-naukowych umożliwiał mu uprawianie krytyki artystycznej. Swoją aktywność na polu teoretycznym Profesor łączył z intensywnie rozwijaną twórczością artystyczną.

Profesor Grzegorz Sztabiński urodził się w 1946 r. w Łodzi. Swoją edukację artystyczną prowadził w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi w latach 1964–1970. Niemal równolegle, w latach 1967–1972, był studentem filozofii na Uniwersytecie Łódzkim. W roku 1980 uzyskał doktorat w zakresie nauk humanistycznych, a w dziesięć lat później habilitację w zakresie filozofii ze specjalizacją estetyczną. W 1998 r. otrzymał tytuł profesora sztuk plastycznych.

¹ Autorzy dziękują dr Paulinie Sztabińskiej za pomoc w uzyskaniu informacji niezbędnych do napisania tego tekstu.

Przez wiele dekad Profesor jako badacz i dydaktyk był związany z Uniwersytetem Łódzkim. Swoją naukową pracę w uczelni rozpoczął w 1974 r., starając się aktywnie podtrzymywać te związki, aż do 2020 r. W swojej uniwersyteckiej karierze wielokrotnie sprawował funkcje kierownicze. W latach 1993–1999 i 2009–2013 kierował Katedrą Estetyki, a w okresie od 1999 r. po 2009 r. Katedrą Historii Sztuki. W działalności naukowej koncentrował się na problemach estetyki współczesnej i metodologii historii sztuki. Zajmował się również sztuką nowoczesną (zwłaszcza historią i teorią awangardy XX w.) oraz współczesnymi zagadnieniami artystycznymi. Od 1994 r. był członkiem AICA (Association internationale des critiques d'art).

W swojej wieloletniej karierze akademickiej prof. G. Sztabiński łączył postawy artysty-badacza, intelektualisty i artysty-filozofa. Jako twórca i badacz koncentrował się na problemach estetyki współczesnej i metodologii historii sztuki. Interesowała go szczególnie sztuka awangardowa XX w. i zagadnienia związane ze sztuką geometryczną. Jako dydaktyk niewątpliwie był też bardzo lubianym nauczycielem akademickim, który w swoich wykładach świadomie odwoływał się do doświadczeń badacza, teoretyka i artysty. Jego zajęcia poświęcone sztuce nowoczesnej i współczesnej były bardzo cenione przez studentów. Zawsze starannie przygotowane gwarantowały wiedzę uporządkowaną, poszerzającą granice rozumienia i horyzonty recepcji sztuki współczesnej. Był również promotorem i opiekunem naukowym licznych prac dyplomowych, a także doktorskich.

Od 1987 r. prof. G. Sztabiński równolegle pracował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych (obecnie Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego) w Łodzi, w której prowadził zajęcia z zakresu historii sztuki i jej teorii. Również w tej uczelni był aktywnym kierownikiem kilku jednostek. Opiekował się pracownią kompozycji plastycznej (później kompozycji intermedialnej), w latach 1992–2008 kierował Zakładem Teorii i Historii Sztuki, a od 2016 r. do 2020 r. Katedrą Teorii i Historii Sztuki.

Aktywna postawa badawcza owocowała licznymi publikacjami naukowymi. W pierwszej kolejności należy wymienić cztery monografie: *Problemy intelektualizacji sztuki w tendencjach awangardowych* (Łódź 1991), *Dlaczego geometria? Problemy współczesnej sztuki geometrycznej* (Łódź 2004), *Inne idee awangardy. Wspólnota,*

wolność, autorytet (Warszawa 2011) oraz *Inne pojęcia estetyki* (2020). Był redaktorem publikacji wyboru tekstów estetycznych Władysława Strzemińskiego (Kraków 2006) i Tadeusza Pawłowskiego (Kraków 2010). Opublikował słownik artystów *Imiona własne sztuki łódzkiej. Współczesne malarstwo, grafika, rzeźba i twórczość intermedialna* (Łódź 2008). Poza tym był autorem ponad 200 artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach i wydawnictwach zbiorowych w Polsce i za granicą. Odrębną grupę stanowią teksty krytyczne związane ze sztuką współczesną. W 1999 r. stworzył anglojęzyczny rocznik „Art Inquiry. Recherches sur les arts”, którym jako redaktor naczelny opiekował się do 2020 r. Od 2019 r. był redaktorem merytorycznym pisma „Powidoki” wydawanego przez łódzką ASP. Profesor został odznaczony Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Jako artysta prof. Grzegorz Sztabiński zajmował się malarstwem, rysunkiem, sztuką instalacji i czasami z obszaru performance. Wykonane prace dzielił na cykle tematyczne: *Pejzaże logiczne, Symbolizacje, Obiekty, Autocytaty, Pismo natury, Między-rzeczy*. W obcowaniu z Jego twórczością, dyskretną, zamkniętą w intelektualnym dociekaniu sensu współczesnego życia można odnaleźć potrzebę logicznego uporządkowania. W pracach Grzegorza Sztabińskiego dojmująca była również myśl prowadząca ku szczególnie intensywnie odczuwanej pamięci zależnej od upływającego czasu. Profesor zorganizował ponad 60 wystaw indywidualnych w Polsce i za granicą. Wśród nich można wymienić np.: *IX Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego*, Szczecin (nagroda, 1978); *XV Bienal Internacional de Art*, São Paulo (1979); *Troisième Symposium International de l'Art Performance*, Lyon (1981); *Koncepcje przestrzeni w sztuce współczesnej*, Muzeum Narodowe, Warszawa (1984); *Język geometrii*, Zachęta, Warszawa (1984); *40 ans, 40 artistes, 40 pays*, Palais de l'Unesco, Paris (1986); *Symposium of Systematic and Constructive Art*, Madryd (1989); *Nowe przestrzenie fotografii*, Muzeum Architektury, Wrocław (1991); *Polska abstrakcja analityczna*, BWA, Wrocław, (1994); *Międzynarodowe Triennale Rysunku* (również: 1978, 1981, 1988, 1992, 1995); *Sztuka dwóch czasów*, Muzeum Narodowe, Gdańsk (1999); *Die Vier Jahreszeiten. Polnische Landschaftsmalerei von der Aufklärung bis Heute*, Frankfurt am Main (2000); *Źródła tożsamości*, Ośrodek Propagandy Sztuki, Łódź (2004); *Dowcip i władza sądzienia. Asteizm*

w Polsce, Centrum Sztuki Współczesnej, Warszawa (2007); *Język geometrii – półwiecze przemian*, MCSW Elektrownia, Radom (2016).

Profesor Grzegorz Sztabiński należał do grupy stosunkowo nielicznych, świadomych badaczy sztuki, którzy formułują swoje wnioski z równoczesnym wykorzystaniem bagażu doświadczeń praktykującego artysty. To spojrzenie z dwóch stron z pewnością było wielką zaletą i szansą, ale musiało też skłaniać do badawczej odpowiedzialności. Bogactwo doświadczeń połączone z potrzebą analitycznego uporządkowania miało również przełożenie na działalność dydaktyczną Profesora, wpływając na zdyscyplinowany sposób prezentowania pożądaných treści. Grzegorz Sztabiński od samego początku był związany z reaktywowaną w 1992 r. łódzką historią sztuki. Aktywnie włączył się w działalność dydaktyczną, koncentrując się na zajęciach z zakresu sztuki współczesnej i metodologii. Przez dekadę kierował odrodzoną Katedrą Historii Sztuki. W tym okresie nasz kierunek z powodzeniem przeszedł przez pierwsze postępowanie akredytacyjne. Związki prof. Grzegorza Sztabińskiego z uniwersytecką historią sztuki w niezwykle sposób wpisywały się w specyfikę naszego ośrodka, gdzie od samego początku w 1945 r. w ramach akademickiej historii sztuki pojawiali się praktykujący artyści, a także badacze teorii i estetyki.

Niewątpliwie wkład naukowy prof. Grzegorza Sztabińskiego jest trudny do przecenienia. Jego aktywność badawcza należy do istotnych składowych współczesnej myśli estetycznej i teorii sztuki. Jego refleksje dotyczące awangardy i sztuki geometrycznej zaś wpisują się w obowiązujący kanon badań nad sztuką. O wyjątkowości Profesora decyduje również jego spuścizna artystyczna, będąca świadectwem konsekwencji i zdyscyplinowania. Niewątpliwie odeszła od nas nieprzeciętna osoba, której bliska była postawa poszukującego badacza i twórcy.

ELEONORA JEDLIŃSKA

UNIwersytet Łódzki / UNIVERSITY OF LODZ

 <https://orcid.org/0000-0002-4322-5563>

PIOTR GRYGLEWSKI

UNIwersytet Łódzki / UNIVERSITY OF LODZ

 <https://orcid.org/0000-0002-2712-2855>

NOTKA O AUTORACH:

Dr hab. Eleonora Jedlińska, prof. UŁ – kierownik Katedry Historii Malarstwa i Rzeźby w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego.

Zainteresowania naukowe: sztuka nowoczesna, współczesna, sztuka artystów żydowskich tworzących w XX w.

eleonora.jedlinska@uni.lodz.pl

Dr hab. Piotr Gryglewski, prof. UŁ – historyk i historyk sztuki, dyrektor Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego.

Zainteresowania naukowe: dzieje sztuki dawnej, zwłaszcza epoki renesansu i baroku, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów architektury. W badaniach odnosi się również do problematyki działalności fundacyjnej i szeroko pojmowanych funkcji ideowych dzieł sztuki.

piotr.gryglewski@uni.lodz.pl